

รูปแบบที่ 2 บูรณาการภายในวิชาโดยครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา โดยเน้นความรู้ คุณธรรม และกระบวนการ โดยครู 26 คน

รูปแบบที่ 3 บูรณาการภายในงานอาชีพของโรงเรียนในชั้น ป. 4 – 6 และม.1 – 3 เช่น งานเกษตร, การเพาะเห็ด, งานช่าง, งานปูน เป็นต้น

ในระยะปีที่ 1 มีครู 19 คน จัดทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวน 20 เรื่อง ในระยะปีที่ 2 มีครู 11 คน ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวน 16 เรื่อง

8.2 วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

8.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประเมินพฤติกรรมด้านการบริหารโดยคณะครู โดยใช้แบบตรวจสอบพฤติกรรมด้านการบริหารที่คณะวิจัยได้สร้างขึ้น

2. คณะนิเทศภายใน ประเมินพฤติกรรมการสอนแบบบูรณาการที่สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรมด้านวินัยในตนเองของครู โดยใช้แบบตรวจสอบด้านบูรณาการที่คณะวิจัยได้สร้างขึ้น ประเมินพฤติกรรมการสอนของครู

3. ประเมินพฤติกรรมด้านการสร้างวินัยในตนเองของผู้เรียนโดยครูผู้สอนทั้งหมด โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบตรวจสอบพฤติกรรมทั้งหมด

8.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

8.3 เมื่อเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว โรงเรียนได้ดำเนินการปรับปรุงในเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องคุณธรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ พัฒนารูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และแก้ไขการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมสอดคล้องด้านความรับผิดชอบให้ชัดเจน และให้มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 9 การสรุปผลงานและการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

9.1 วิธีการเผยแพร่ผลงาน

9.1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ โดยการจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประชาสัมพันธ์การเรียนการสอน เมื่อมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา

9.1.2 จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

9.1.3 เผยแพร่ผลงานให้แก่คณะครูและบุคลากรจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่มาศึกษาคุณภาพของโรงเรียน

9.2 วิธีการแสวงหาโรงเรียนเครือข่าย ได้แสวงหาโรงเรียนเครือข่าย โดยการสอบถาม และพิจารณาจากผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่มีความสนใจ และสมัครใจเข้าร่วมเป็นโรงเรียนเครือข่าย ได้โรงเรียนเครือข่ายจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านบ่อลิงประชาสรรค์ และโรงเรียนตะแบกวิทยา อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

9.3 วิธีการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนไปยังโรงเรียนเครือข่าย โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ และจัดนิทรรศการแสดงผลงานการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โรงเรียนเครือข่ายทั้ง 2 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบในทุกชั้นเรียน

9.4 วิธีการขยายผลเข้าสู่ระบบปกติเชิงนโยบาย ได้มีการรายงานความก้าวหน้าของการเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เรื่อง การจัดการกิจกรรม การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ได้กำหนดเป็นนโยบายหลักของโรงเรียนให้ครูถือปฏิบัติทุกคนในปีการศึกษาต่อไป

ขั้นที่ 10 การประเมินโครงการ

โรงเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามแผนงานปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนทั้ง 4 ระยะ ในการประเมินความสำเร็จของโรงเรียน มีการดำเนินการดังนี้

10.1 ดัชนีชี้ความสำเร็จของโครงการ วัดตามตัวบ่งชี้ของโครงการ คือ ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตัวแปรตามคือ วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

- ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3 รูปแบบ คือบูรณาการภายในวิชา บูรณาการข้ามวิชา และบูรณาการภายในงานอาชีพของโรงเรียน โดยดูจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู บทบาทของครู กระบวนการเรียนของผู้เรียน บทบาทนักเรียน

- ตัวแปรตาม วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

10.2 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้จัดทำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนแบบบูรณาการ ให้คณะนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินการประเมินและเก็บรวบรวมข้อมูล

- วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ได้จัดทำแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน และครูประจำวิชาผู้สอนเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น ตามรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ รวบรวมเป็นพฤติกรรมนักเรียนทั้งโรงเรียน

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

7.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในการวัดตัวแปรตาม

การวัดและประเมินวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งครูประจำวิชาเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น ตามรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

7.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง

7.2.1 ครู ใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน แบบประเมินการวิจัยในชั้นเรียน

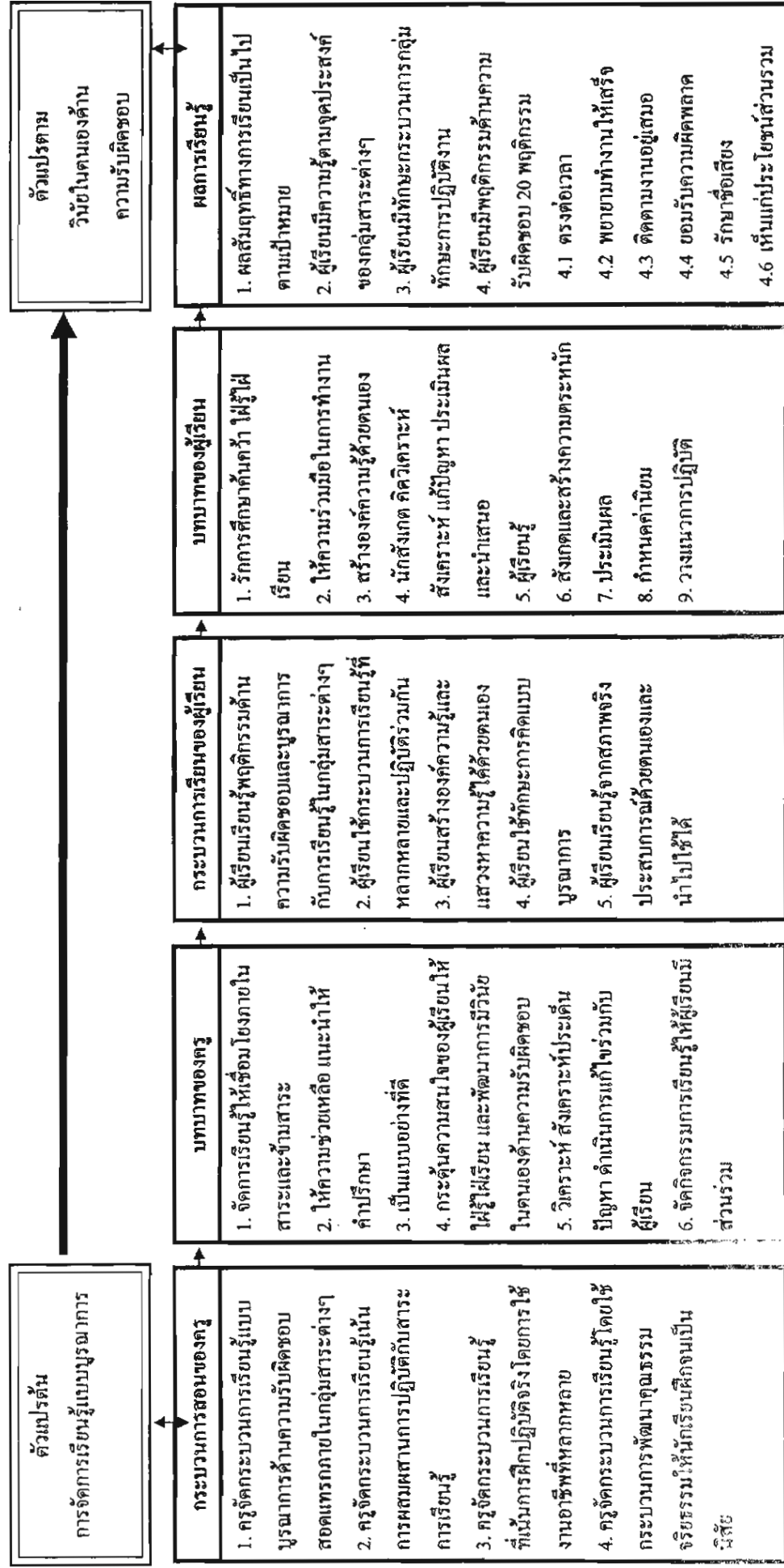
7.2.2 ผู้บริหาร ใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดปัจจัยเกื้อหนุนของผู้บริหารโรงเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของบุคลากรต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อโครงการวิจัย

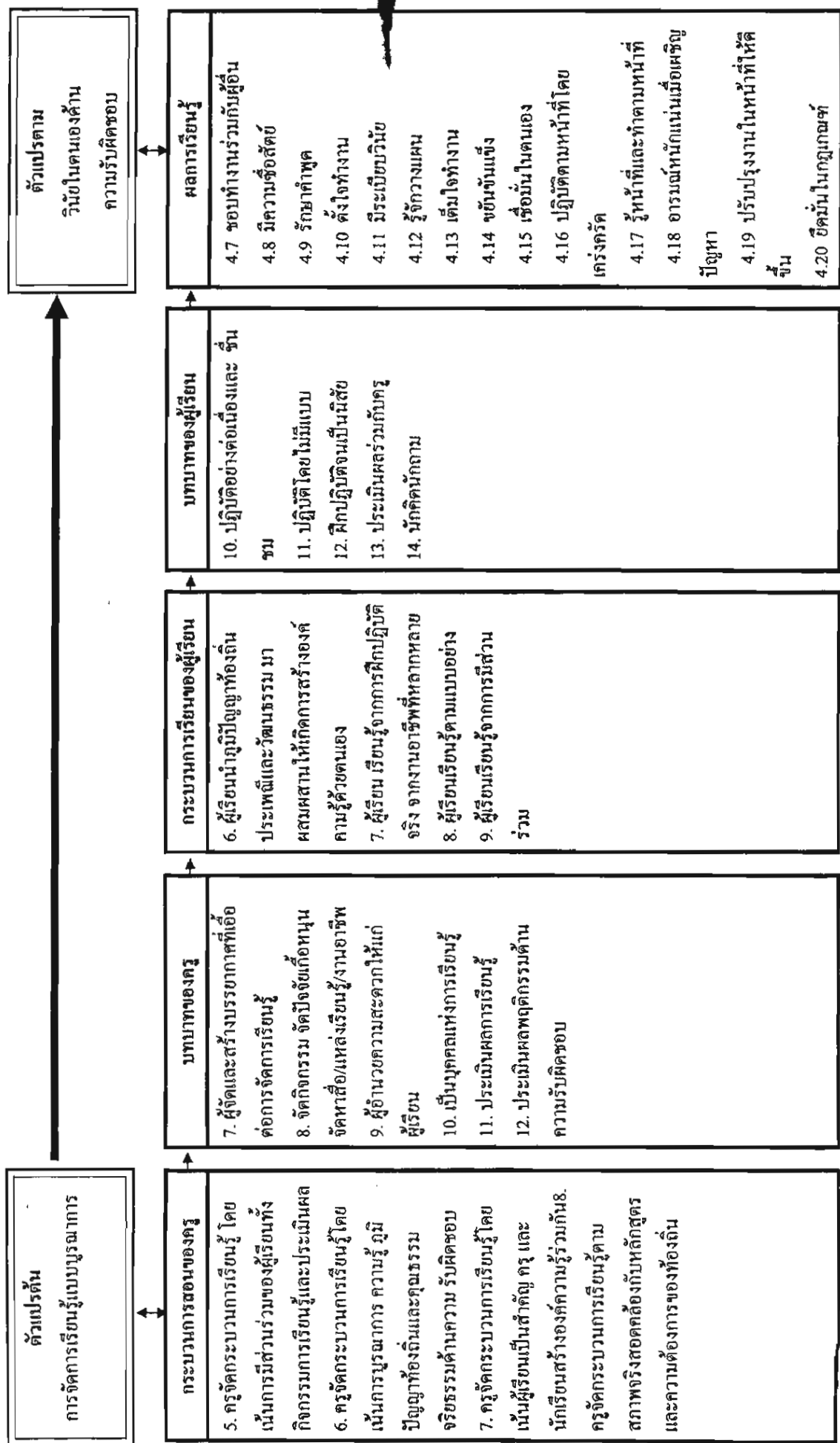
8. นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

8.1 นวัตกรรมของครู

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นระยะเวลา 2 ปี โรงเรียนได้นวัตกรรมของครูดังต่อไปนี้

รหัสโรงเรียน 084 โรงเรียน บ้านหนองตะเฒ่าหนองดุม จังหวัดนครราชสีมา รหัสโครงการ RDL 12/NE
 ตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรู้รับผิดชอบ

- รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ในรายวิชาต่าง ๆ ในลักษณะการบูรณาการแบบครูผู้สอนคนเดียว และบูรณาการหลายวิชา และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบใน 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 บูรณาการข้ามวิชา โดยจัดการสอนเป็นทีม ซึ่งจัดเป็นสายชั้น คือ สายชั้นอนุบาล จัดสายชั้น ป.1 – ป.3 สายชั้น ป.4 – ป.6 สายชั้น ม.1 – ม.3 โดยบูรณาการเรื่อง วันสำคัญ

รูปแบบที่ 2 บูรณาการภายในวิชาโดยครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา โดยเน้นความรู้ คุณธรรม และกระบวนการทำงาน

รูปแบบที่ 3 บูรณาการภายในงานอาชีพของโรงเรียน ในชั้น ป. 4 - 6 และม.1 - 3 เช่น งานเกษตร การเพาะเห็ด งานช่าง และงานปูน เป็นต้น

ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ครูวางแผนร่วมกันโดยกำหนด
 - หัวเรื่อง/ประเด็นปัญหา
 - ความคิดรวบยอด
 - วิธีและขั้นตอนดำเนินการ
2. ครูผู้สอนแต่ละวิชาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาที่ตนรับผิดชอบตามหัวเรื่องที่กำหนดและสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ด้านการสร้างวินัยในตนเอง
3. ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดชิ้นงาน / โครงการ โดยเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ โดยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรมด้านการสร้างวินัยในตนเอง
4. มอบหมายชิ้นงาน / โครงการให้นักเรียนปฏิบัติ
5. วัดและประเมินผล

8.2 นวัตกรรมของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีการนิเทศภายในโดยใช้รูปแบบต้นไม้ปฏิรูป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับเรื่องการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การนิเทศผสมผสานกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยพัฒนาจากความรู้ 3 เรื่อง คือ

1. การพัฒนาครู
 2. การเติมเต็มการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 3. การจัดทำแผนภาพความคิด
- และมีหลักการสำคัญ ดังนี้
1. เชื่อว่าทุกคนมีความต้องการในการพัฒนา
 2. เชื่อว่าแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และแนวทางการทำงานได้ คือ การแสวงหาความรู้ และสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 3. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นจุดเน้นของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

8.3 นวัตกรรมของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอก

รูปแบบการนิเทศแบบแผ่สาขา เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของครูและผู้บริหาร โดยการสร้างบุคลากรแกนนำ เพื่อให้บุคลากรแกนนำไปพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และวิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งขยายผลไปเรื่อย ๆ

วัตถุประสงค์ ของการนิเทศแบบแผ่สาขา

1. เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการนิเทศให้แก่ครู
2. เพื่อสร้างแกนนำแก่กลุ่มครูด้านการนิเทศ
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการนิเทศ

ขั้นตอนในการนิเทศแบบแผ่สาขา มี 5 ขั้นตอน คือ

1. สร้างและพัฒนาบุคลากรแกนนำ ซึ่งการคัดเลือกบุคลากรแกนนำ ได้พิจารณาจากบุคคลที่ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นผู้ที่เพื่อนครูให้การยอมรับ เพื่อให้บุคลากรแกนนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และวิจัยในชั้นเรียน จนเกิดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำในการพัฒนา เมื่อพัฒนาประสบผลสำเร็จก็เผยแพร่ผลการพัฒนาทั้งในรูปของเอกสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อย

2. บุคลากรแกนนำร่วมกันพัฒนาครู โดยการให้ความรู้, ให้ความคิด, ร่วมกันเลือกจุดพัฒนา, ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนา กระตุ้นและเสริมแรง ร่วมกันสรุปผลการพัฒนาและเผยแพร่ และร่วมกันพัฒนาครูรุ่นต่อไป

3. ปฏิบัติการนิเทศ โดยสำรวจสภาพปัญหาการนิเทศและพัฒนาครู นอกจากนั้นยังใช้กระบวนการบริหารประสานนิเทศ โดยแจ้งข่าวผ่านที่ประชุมผู้บริหาร และนิเทศโดยการพบปะกลุ่มย่อย โดยมีบุคลากรแกนนำร่วมด้วย

4. เผยแพร่ผลการพัฒนา โดยขยายผลการพัฒนา ให้แผ่ขยายไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ให้มากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในโครงการอีก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองมะค่า (ทองศรีสงเคราะห์) และโรงเรียนวัดสระจรเข้

5. สร้างเครือข่าย และขยายผลการพัฒนาบุคลากรแกนนำและครูที่ผ่านการอบรมที่ประสบความสำเร็จ คอยดูแลให้ความช่วยเหลือบุคลากรที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

9. ผลการใช้นวัตกรรม

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในระยะเวลา 2 ปี เกิดผลดังต่อไปนี้

9.1 ผลการเรียนรู้

9.1.1 ด้านผู้เรียน

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในทุกชั้นยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2) พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น เช่น มีการร่วมกันทำงาน มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียน พยายามทำงานให้เสร็จ เป็นต้น

9.1.2 ด้านครู

- 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ
- 2) ครูสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านความรับผิดชอบ
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 4) สามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนด้านความรับผิดชอบ

9.1.3 ด้านผู้บริหาร

- 1) สามารถดำเนินการให้การจ้ดอบรมและพัฒนาครูด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 2) สามารถจัดปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดหาและพัฒนาสื่อ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น งานอาชีพ โครงการสหกรณ์ โครงการอาหารกลางวัน โครงการห้องสมุด และสนับสนุนงบประมาณให้ครูแสวงหาความรู้ เป็นต้น
- 3) สามารถจัดระบบการนิเทศ และใช้รูปแบบการนิเทศแบบต้นไม้
- 4) ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

9.2 ผลผลิต

- 1) ครู ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวแปรต้น ในปีที่ 1 และ 2 รวม 36 เรื่อง
- 2) ผู้บริหาร การนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบแผ่สาขา และเทคนิคการนิเทศแบบต้นไม้

9.3 ผลกระทบ

- 1) ผู้ปกครองและชุมชนเห็นว่าได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ และมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการ
- 2) ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการดำเนินการวิจัย

10. ข้อเสนอแนะในการนำนวัตกรรมไปใช้

ผู้บริหารควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนให้หลากหลาย โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นควรนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น

โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)
ระดับโรงเรียน

บทสรุป

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน
เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ของ

โรงเรียนวัดสระจรเข้ (085)

อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

เรื่อง

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ของโรงเรียนวัดสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

.....

1. ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 4542 ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำความคิดรวบยอดเนื้อหา กระบวนการเรียน ในวิชาหนึ่งมาช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอีกวิชาหนึ่งได้ ที่สำคัญคือช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้โรงเรียนวัดสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีนักเรียนทั้งสิ้น 277 คน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ขาดการสนับสนุนหรือเป็นตัวแบบที่ดีในการศึกษาต่อและการมีวินัยในตนเอง จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว เมื่อโรงเรียนได้ศึกษาถึงพฤติกรรมนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนมากไม่มีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นคนดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้น โรงเรียนจึงได้ศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน ให้เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน สอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตอบรับเข้าร่วมโครงการวพร. โดยกำหนดเป้าหมายเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา(research and development) และ การปฏิรูปทั้งโรงเรียน(whole school reform)

โรงเรียนวัดสระจรเข้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อย RDL 12 NE ประกอบด้วยโรงเรียน 3 โรงเรียน อยู่ในจังหวัดนครราชสีมาคือ โรงเรียนวัดสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด โรงเรียนบ้านหนองมะค่า อำเภอบำเหน็จณรงค์ และโรงเรียนบ้านหนองตะเฒ่า-หนองตูม อำเภอเสิงสาง มีนางวิไล วัชรพิชัย เป็นหัวหน้าโครงการ นักวิจัยภายนอก เป็นศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ได้แก่ นางรัชนี้งามขุนทด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5 นางอัญชลี ดวงกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 และนางสาวเพชรรัตน์ ศรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3

2. หลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้

2.1 หลักการและแนวคิดของชุดโครงการ วพร.

การดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ ของโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น ยึดหลักการและแนวคิดของชุดโครงการ วพร. 5 แนวคิด คือ

1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) เป็นกฎหมายการศึกษา ซึ่งได้กำหนดหลักการและแนวการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาไปตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของตน และมีการจัดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ ให้เหมาะสมตามแนวที่กำหนดไว้ ในมาตราที่ 22-23 ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้ จึงควรดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) ซึ่งได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อกฎหมายการศึกษา รวมทั้งนโยบายและความต้องการของประเทศในภาพรวม

2) แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 ซึ่งยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยยึดแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ อันหมายถึง การปรับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และเปลี่ยนวิธีการสอนของครู ให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีในตัวผู้เรียน โดยอาศัยสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และยังมีความหมายครอบคลุม ถึงการเปลี่ยนแนวคิดและการกระทำ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการจัดการศึกษา ให้มีความเข้าใจ และให้การสนับสนุน ส่งเสริมการปรับเปลี่ยน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดผลอย่างสมบูรณ์

3) แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน

การปฏิรูปทั้งโรงเรียน เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาไปพร้อมๆกันอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินการอย่างครอบคลุม ในทุกองค์ประกอบของโรงเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย การพัฒนาทั้งโรงเรียนมีขั้นตอนการดำเนินงานสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นสำรวจ (2) ขั้นสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิด (3) ขั้นการวางแผน (4) ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (5) ขั้นประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแผนงาน ในการดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอนต้องครอบคลุมการปฏิบัติงาน ที่เป็นองค์ประกอบของงานในโรงเรียนคือ การบริหารจัดการ การจัด การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อรวมพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดผลตามที่คาดหวัง

4) แนวคิดการวิจัยและพัฒนาและการวิจัยปฏิบัติการ

การใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนางาน เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติทั่วไป ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่ง

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้สำเร็จ และดำเนินไปอย่างยั่งยืนตลอดชีวิต การวิจัยและพัฒนา เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการศึกษาทดลองให้เห็นประจักษ์ อาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประกอบการตัดสินใจ และปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อยๆจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือมีลักษณะตรงตามที่ต้องการ

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นการวิจัย (R) และ ขั้นการพัฒนา (D) ดำเนินการทั้ง 2 ขั้นตอนต่อเนื่อง และซ้ำกันหลายๆครั้ง จนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ การวิจัย และพัฒนาส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) คือ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้วิจัยเอง เพื่อหาคำตอบมาแก้ปัญหาของตน กล่าวคือ ผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ผลการวิจัยเป็นบุคคลคนเดียวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงเป็นงานที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในห้องเรียน เพราะสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การวิจัยในลักษณะนี้ จึงเป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจแก่ครู ในการพัฒนา การศึกษาระยะยาว ในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างครูใน โรงเรียนกับนักวิจัยหรือนักวิชาการภายนอก

การวิจัยปฏิบัติการ เป็นการเชื่อมการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน คือ ด้านการเรียน การสอน ด้านการวิจัย และด้านการปรับปรุงพัฒนางาน ให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว ไม่แยกส่วนจาก กัน การวิจัยปฏิบัติการที่นำมาใช้ในชั้นเรียน ในลักษณะนี้เรียกว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) การวิจัยในลักษณะนี้เน้นให้เห็นว่า ปัญหาการวิจัยที่นำมาศึกษา เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน ชั้นเรียน และผู้ทำวิจัยหลักคือ ครูหรือนักวิชาการในโรงเรียน ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะทำเพียงคนเดียว แต่หากการวิจัย นั้นเป็นการร่วมงานกัน ระหว่างครูหลายคนหรือทุกคนในโรงเรียน เพื่อหาคำตอบร่วมกัน จะเรียกว่าเป็น งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแบบรวมพลัง (collaborative classroom action research) ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาที่เกิด จากการปฏิบัติ และนำข้อค้นพบไปใช้ในการปฏิบัติจริง

5) แนวคิดการมีจุดเน้นในการปฏิรูป

เนื่องจากโรงเรียนมีประเด็นการเรียนรู้จำนวนมาก ที่ต้องการปฏิรูปหรือพัฒนาให้ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545) แต่การที่จะดำเนินการหลายๆ เรื่องหลาย ๆ ประเด็นไปพร้อมกันทั้งหมด ให้ประสบความสำเร็จในเวลาอันจำกัด ย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้น การให้โรงเรียนหยิบยกจุดเน้น ที่ต้องการพัฒนาขึ้นมาดำเนินการก่อน โดยรวมพลังกันดำเนินการปฏิรูปใน เรื่องที่กำหนดเป็นจุดเน้นนั้นให้สำเร็จ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้การปฏิรูปเห็นผลประจักษ์ในเวลา อันรวดเร็ว และจะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดแรงจูงใจ ที่จะดำเนินการปฏิรูปในประเด็นอื่นๆต่อไป

2.2 หลักการและแนวคิดของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน

โรงเรียนวัดสระจรเข้ นำแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ทั้ง 5 ประการ มาใช้ในการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน มีการจัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ระดมความคิด และเลือกประเด็นการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องการให้เป็นจุดเน้นในการปฏิรูป และกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยดังนี้

- (1) ตัวแปรตาม : วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ
- (2) ตัวแปรต้น : การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะสำคัญที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ 15 ข้อ ดังนี้

1. ตรงต่อเวลา
2. พยายามทำงานให้เสร็จ
3. ติดตามผลงานอยู่เสมอ
4. ยอมรับความผิดพลาด
5. รักษาชื่อเสียง
6. เห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน
7. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. มีความซื่อสัตย์
9. ตั้งใจทำงาน
10. มีระเบียบวินัย
11. รู้จักวางแผนงาน
12. รู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่โดยเคร่งครัด
13. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับปัญหา
14. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
15. ยึดมั่นในกฎเกณฑ์และข้อตกลง

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความสนใจได้หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์กันตามความเป็นจริง การกำหนดหัวข้อเรื่องต้องคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน เรื่องที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เป็นสำคัญ ครูผู้สอนประจำวิชาจะต้องมีความเชื่อมั่นและเข้าใจการบูรณาการที่ตรงกันคิดวางแผนการเรียนรู้และประเมินผลร่วมกัน การใช้เวลาต้องยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของครูผู้สอน ศักยภาพของผู้เรียน ลักษณะของกิจกรรม มีการเชื่อมโยงเนื้อหาในวิชาเดียวกันและ / หรือข้ามวิชา / กลุ่มประสบการณ์ เรื่องราวที่เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน มีการเชื่อมโยงสาระสำคัญ (concept) ต่างๆ อย่างมีความหมายมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ผู้ท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ สำหรับเรื่องใด หัวข้อใดที่ไม่สามารถรวมกลุ่มหรือบูรณาการกันได้ ให้แยกสอนต่างหากการจัด

การเรียนรู้แบบบูรณาการ จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ครบถ้วนตามเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดทักษะตามสาระ

การเรียนรู้ไว้อย่างกว้างขวางเพียงใด และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการกระหายใคร่รู้จะช่วยได้สำหรับการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้น ทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผลตามสภาพจริง โดยวิธีที่หลากหลายผู้เรียนได้อภิปรายสะท้อนความคิดและสรุปความรู้โดยอิสระ การใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ก็เป็นวิธีหนึ่งที่มีความเหมาะสมครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียนและสภาพของท้องถิ่น แล้วสามารถนำวิธีการ ทักษะต่างๆ มาผสมผสานร่วมด้วย เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องใกล้เคียงกับชีวิตจริงและสภาพท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างค่านิยมพื้นฐาน และการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การบูรณาการที่โรงเรียนวัดสระจรเข้ เลือกใช้ มี 2 ลักษณะคือ (1) การบูรณาการภายในวิชา และการบูรณาการระหว่างวิชา ทั้งในและนอกห้องเรียน (2) การจัดโครงการสนับสนุนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปของโครงการของโรงเรียน

3. บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนวัดสระจรเข้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ถนนด่านขุนทด-หนองสรวง ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษา 2 ระดับ คือระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา รวมนักเรียนทั้งสิ้น 266 คน เป็นชาย 135 คน หญิง 131 คน มีห้องเรียนทั้งหมด 9 ห้อง ครูอาจารย์ในโรงเรียนมีจำนวน 11 คน เป็นชายจำนวน 4 คน เป็นหญิงจำนวน 7 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท 1 คน มีวุฒิระดับปริญญาตรีจำนวน 10 คน นักการภารโรง 1 คน อายุตัวโดยเฉลี่ย 45 ปี อายุราชการ โดยเฉลี่ย 20 ปี มีอาคารเรียน 2 หลัง เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น สนามกีฬาหน้าโรงเรียน 1 สนาม ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องพยาบาล 1 ห้อง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง ห้องครัว 1 หลัง ลักษณะของชุมชนในเขตบริการ มี 424 หลังคาเรือน ประกอบด้วย 5 หมู่บ้านคือ บ้านสระจรเข้ บ้านดอนเขา บ้านดอนตะแบง บ้านดอนตะหนินน้อย และ บ้านดอนตะหนินใหญ่ มีประชากรชาย 913 คน ประชากรหญิง 908 คน รวมประชากร 1,821 คน ร้อยละ 100 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม รายได้ต่อหัว ประมาณ 5,000 บาทต่อปี ด้านความสัมพันธ์ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาในระดับดีมาก และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา สภาพชุมชนไม่มีปัญหาด้านยาเสพติด

4. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

- 4.1 เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ
- 4.2 เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

- 4.3 เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมครูในการพัฒนา/ ปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน
- 4.4 เพื่อช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอกโรงเรียน สามารถสนับสนุนเสริมสมรรถภาพครูและผู้บริหาร โรงเรียน ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

5. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปทั้งโรงเรียน

5.1 ยุทธศาสตร์ของครู

- 5.1.1 ครูจัดทำตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ โดยร่วมกันพิจารณาปรับตัวบ่งชี้ให้สามารถช่วยพัฒนาตัวแปรตามให้ชัดเจน
- 5.1.2 คณะครูร่วมกันนำตัวบ่งชี้ด้านความรับผิดชอบ 15 ข้อ ไปสอดคล้องแทรกในผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง และจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในวิชาและข้ามสาระวิชา มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้
- 1) ให้นักเรียนแต่ละคนและสร้างความคิดเห็น สร้างข้อตกลงร่วมกันกับนักเรียน เพื่อกำหนดแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล
 - 3) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความ รับผิดชอบ โดยยึดหลัก ดังนี้
 - 3.1) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.2) มีกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน
 - 3.3) จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง
 - 3.4) ใช้แหล่งเรียนรู้และผู้รู้ในท้องถิ่น
 - 3.5) บูรณาการวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีไทย
 - 3.6) บูรณาการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับกิจกรรมโครงการต่าง ๆ

5.1.3 ครูดำเนินการวัดผลตามสภาพจริง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

5.2 ยุทธศาสตร์ของผู้บริหารโรงเรียน/ฝ่ายวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ผู้บริหารโรงเรียนวัดสระจรจะใช้ในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. พัฒนาวัดกรรมการบริหารและการนิเทศรวมทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการกำหนดเป้าหมายพร้อมกิจกรรมการทำงาน โดยมีรูปแบบการพัฒนา 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 และ 2 ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ระยะที่ 1 SAP

1.1.1 S : SWOT (การวิเคราะห์สภาพเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค)

1.1.2 A : AIC (เป็นการรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์ผ่านการประชุมพร้อมทั้ง
การกำหนดวิสัยทัศน์ องค์กร พันธกิจ เป้าประสงค์ โครงการและกิจกรรม)

1.1.3 P : PDCA (เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานควบคู่กับขั้น AIC ทั้งในระยะเริ่มต้นและ
การดำเนินงาน)

1.2 พัฒนารูปแบบการทำงาน จากSAP เป็น SAPRAC โดยมีรายละเอียด
ที่เพิ่มเติมคือ

1.2.1 R : R&D(การวิจัยและพัฒนาทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับ โรงเรียน)

1.2.2 A : AWARENESS (เป็นการตระหนักรู้ของครู นักเรียนและชุมชน)

1.2.3 C: CULTURE เป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรให้เป็น
แบบอย่างที่ดีของโรงเรียนอื่น ๆ ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ

2. กำหนดให้มีการนิเทศภายในโดยครูนิเทศกันเอง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ

3. กำกับติดตามการปฏิบัติงานในทุกกิจกรรมผ่านกระบวนการรายงาน และการประชุมเชิง
ปฏิบัติการในทุกวันจันทร์ เวลา 15.30-17.30 น.

4. ทุกกิจกรรมที่ดำเนินการจัดให้มีการรายงานเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง

กระบวนการหรือยุทธศาสตร์การปฏิรูปทั้งโรงเรียน ของโรงเรียนวัดสระจรเข้ มีขั้นตอน
การดำเนินงานตามแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

1. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์
2. การปรับปรุงกระบวนการ
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การสร้างแรงจูงใจ
5. กระบวนการรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์ : AIC
6. การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง
7. การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

มีรายละเอียดการดำเนินงานได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนกระบวนทัศน์

จากเดิมโรงเรียนวัดสระจรเข้ใช้การบริหารที่ติดขัดอยู่กับกรอบโครงสร้างและแนวคิดเดิม คือ
ทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงอย่างเดียว มาเป็นการเริ่มต้นใหม่ด้วยการกำหนดแนวทาง
หรือเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้รู้ถึงทิศทาง (sense of direction) โดย
การกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) หรือภาพโรงเรียนในอนาคต กำหนดภารกิจ (mission) ที่ทุกคนต้องปฏิบัติและ
จะเกิดความพึงพอใจในงาน (values) หลังจากนั้น จะดำเนินการจัดระบบงาน (system) โดยอาศัยทฤษฎี

ระบบอันประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และผลกระทบ (impact) ซึ่งแต่ละขั้นจะต้องการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ซึ่งระบบที่จัดนี้จะต้องมุ่งไปที่ ความต้องการและความพึงพอใจของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลำดับสุดท้ายจัดทำ โครงสร้าง (structure) การปฏิบัติงาน คือ ต้องจัดกระทำให้สอดคล้องกับทิศทางขององค์การ คนในองค์การ มีส่วนร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลมีความยืดหยุ่น (flexible) และปรับเปลี่ยนได้ตามการเปลี่ยนแปลง และการดำเนินการเช่นนี้จะเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก(นักเรียนไม่เกิน 300 คน) เช่น โรงเรียนวัดสระจรเข้ เพราะมีโครงสร้างที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนหลายชั้น ซึ่งสามารถเขียนแนวคิด ในรูปแบบใด 3 ชั้น ได้

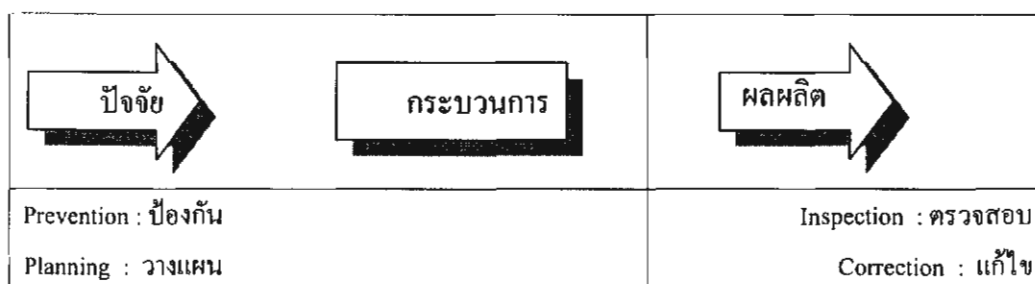
Sense of Direction ขั้นที่ 1 ร่วมวางแผนแนวทาง - Vision : วิสัยทัศน์ - Value : ค่านิยม	Systems ขั้นที่ 2 จัดสร้างระบบ - Focused : มุ่งเน้น - Fast : เร็ว	Structure ขั้นที่ 3 จบที่โครงสร้าง - Flexible : ยืดหยุ่น - Flat : แบบราบ
---	---	--

ที่มา : Gerald Sentell , 1994 : 3

2) การปรับปรุงกระบวนการบริหาร

กระบวนการ (process) คือการนำเอาปัจจัย (input) ต่าง ๆ มาเปลี่ยนให้เป็นผลผลิต (output) ตามที่ต้องการโดยผ่านกระบวนการ (process) และข้อมูลย้อนกลับ (feedback)

กระบวนการที่โรงเรียนดำเนินการคือ ต้องวางแผน (planning) ไว้อย่างรอบคอบเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่อง และได้งานที่ถูกต้องแต่ครั้งแรก (do it right the first time) กระบวนการที่ได้รับการวางแผนนี้ต้องได้รับการติดตามดูแลให้งานเป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ซึ่งมีแนวทางการควบคุมงาน เช่น วิธีระบบ (system approach) คือควบคุมปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิต ดังแผนภาพ

สำหรับข้อมูลที่น่ามาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการ เป็นข้อมูลที่ได้รับมาจากผู้ปฏิบัติงานเพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับกระบวนการมากที่สุด จะทำให้ทราบถึงปัญหาและสามารถปรับปรุงได้ดีขึ้น ในส่วนนักเรียนและผู้ปกครอง หรือชุมชนต้องรับฟังเสียงวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะจากบุคคลดังกล่าว

กระบวนการในการปรับปรุงการทำงาน โรงเรียนวัดสระจรเข้จะใช้หลักการประกันคุณภาพภายใน โดยปรับปรุงกระบวนการ เพื่อให้ครอบคลุมการทำงานทั้งระบบโดยคำนึงถึงหลักการ 7 ป. คือ

1. ประโยชน์
2. ประหยัด
3. ประยุกต์
4. ประสิทธิภาพ
5. โปร่งใส เป็นไปได้ และ
6. เป็นธรรม

ซึ่งจะมีวิธีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารคุณภาพ แบบเบ็ดเสร็จหรือทั้งองค์การ (TQM : Total quality management) กล่าวคือ การปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญกับลูกค้าหรือผู้รับบริการ(customer) เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เช่น การนำความต้องการของชุมชนมาเป็นแนวทางการบริหารจัดการ โดยให้คณะครูมีส่วนร่วม และยึดแนวปฏิบัติ 5 ร คือ

1. ร่วมคิด
2. ร่วมทำ
3. ร่วมรับผิดชอบแก้ปัญหา
4. ร่วมพัฒนา และ
5. ร่วมยินดี

ในกระบวนการทำงาน วิธีการนี้จะสร้างความผูกพันให้ผู้ร่วมงานเพราะมีความรู้สึกว่าตนเอง เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

นอกจากการนำแนวคิด แบบ TQM หลักการ 7 ป. และ แนวปฏิบัติ 5 ร. มาใช้ในกระบวนการบริหารแล้ว การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ หรือ MBO ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพา องค์กรไปสู่จุดหมาย แนวทางการดำเนินงานที่นำมาใช้ในการนี้คือ

1. กำหนดบทบาทสมาชิกและขอบข่ายของงานให้ชัดเจน
2. การกำหนดจุดประสงค์ขององค์กร โดยสมาชิก
3. ดำเนินการ เช่นการจัดทำงบประมาณ การร่วมกันตั้งเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนหรือองค์กร และ

การร่วมจัดทำแบบประเมินมาตรฐาน

ในการดำเนินการตามแนวคิด MBO ต้องสัมพันธ์กับ vision ที่ได้วางแนวไว้แต่ต้นเพื่อให้งานมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และในการบริหาร โรงเรียนวัดสระจรเข้ยังได้ใช้วงจรเดมมิงเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน กล่าวคือต้องมีการวางแผนระบบ (P) ลงมือปฏิบัติตามระบบ(D) ตรวจสอบระบบ(C) และปรับปรุงระบบ(A)

3) การพัฒนาบุคลากร

ในการจัดทำและปรับปรุงกระบวนการ จะให้เกิดผลอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อบุคลากรได้เข้าใจและปฏิบัติงานตามระบบที่วางไว้ ดังนั้น การพัฒนาระบบและกระบวนการ จึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากร ความมั่นใจหรือหลักประกันทางด้านคุณภาพ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาทั้งสองส่วน คือ กระบวนการ(process) และคน(people)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นว่า ถ้ากระบวนการดีแล้ว จะได้คุณภาพ ในแง่อุตสาหกรรมจะบรรลุผลได้ดี แต่ในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยคน ดังนั้น ผู้นำในการพัฒนา คือ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลา เพื่อให้สามารถสร้างงานและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้น ในการพัฒนาคนหรือบุคลากรจึงขอเสนอแนวทางการพัฒนา 3 ด้าน(3H) ดังนี้

Hand หมายถึงมือหรือทักษะ หรือการอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา โดยจัดตามความจำเป็นและความต้องการ จัดปัจจัยเกื้อหนุน เช่น

1. สนับสนุนงบประมาณในการอบรมหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ เมื่อกลับจากอบรมดูงาน จะนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดต่อคณะครู ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการเป็นวิทยากรให้แก่ครูอีกทางหนึ่ง
2. การประชุมปฏิบัติการ เพื่อฝึกทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำแบบวัดประเมินพฤติกรรม เป็นต้น
3. การแต่งตั้งคณะนิเทศติดตามการปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน สิ่งนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นเพราะบุคคลจะใช้ทักษะที่มีมาใช้ในการทำงาน เช่น ครูคอมพิวเตอร์ ครูเกษตร ครูดนตรี-นาฏศิลป์
5. เสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านโครงการ/กิจกรรมและชุมนุม เช่น ชุมชนดุริยางค์ ชุมชนคณิตศาสตร์ โครงการธนาคารวัสดุรีไซเคิล โครงการธนาคารโรงเรียน โครงการธนาคารปูอินทรีชีวภาพ เป็นต้น

Head คือการพัฒนาหัว หรือ ความคิดและความรู้ เพราะในยุคโลกาภิวัตน์ ผ่านยุคข้อมูลสารสนเทศเป็นยุคแห่งความรู้ การมีทักษะเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ บุคลากรจำเป็นต้องได้รับการศึกษา เพื่อให้มีฐานความรู้ความเข้าใจ หรือต้นทุนทางปัญญา จนสามารถนำความรู้ นั้น ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งในเรื่องนี้ Bloom (1965 : 65-177) ได้กล่าวถึงการพัฒนาด้านนี้ไว้ 6 ลำดับคือ

1. ความรู้ หรือการจำได้ระลึกได้
2. ความเข้าใจ หรือการตีความ แปลความหมาย
3. การนำไปใช้ เป็นความรู้ขั้นประยุกต์
4. การวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนกเรื่องราว

5. การสังเคราะห์ คือความสามารถด้านการประมวลความรู้ การจัดหมวดหมู่

6. การประเมินค่า หรือการวินิจฉัย ดีค่า

ในส่วนบุคลากร โดยเฉพาะครู ยิ่งฝึกพัฒนามากเท่าใด ความสามารถในระดับสูงจะได้รับการพัฒนามากขึ้น การประยุกต์ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ หรือ การดีค่าให้สิ่งที่รู้ได้ดีเพียงใด จะยังทำให้องค์กรได้ประโยชน์มากเท่านั้น และในด้านวิชาการของโรงเรียนจะยังได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ

ในส่วนโรงเรียนวัดสระจรเข้ ได้เพิ่มศักยภาพบุคลากรในด้านนี้ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้และการอบรม เมื่อมีการปฏิบัติงาน ก็ให้อำนาจการตัดสินใจ (empower) แก่คณะครูโดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขาต้องปฏิบัติ เช่นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้คณะครูเกิดความมั่นใจ ในการปฏิบัติและสามารถใช้สติปัญญา ในการพัฒนางานอย่างเต็มที่ภายใต้ความรับผิดชอบและปราศจาก การควบคุมจากภายนอก (Rogers) (อ้างถึงในอาภา, 2531 : 70) จะทำให้งานสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ และในเรื่องนี้ McGregor (อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 34) ได้กล่าวถึง การให้อิสระในการตัดสินใจ และอิสระในการทำงานในองค์กรว่าบุคลากรจะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความใกล้ชิด จึงจะทำให้ปรัชญาหรืองานที่กำหนดไว้บรรลุผล

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะให้อิสระในการทำงาน การยอมรับในความรู้ความสามารถตลอดจน การตัดสินใจ ผู้บริหารยังต้องพิจารณาบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงประกอบด้วย เพราะไม่เช่นนั้น ผู้บริหารต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจในครั้งนั้น ๆ และเพื่อป้องกันปัญหานี้ โรงเรียนจึงกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วมกัน การปฏิบัติจึงจะไปในทิศทางเดียวกัน

Heart เป็นเรื่องของพัฒนาจิตใจ เจตคติและวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง การให้บุคลากร ในองค์กรหรือโรงเรียนมีใจอยากจะทำ หรือรักที่จะทำและต้องการที่ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ดีขึ้นอีกด้วย การพัฒนาในระดับนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาในระดับสูงสุด เพราะเป็นการพัฒนาที่ทำให้คนมีเจตคติ (attitude) ที่ดีต่อการทำงาน มีความสุข และพึงพอใจในงาน รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องการเห็นองค์กรก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรือง มีความรู้สึกว่าคุณค่าต่อองค์กร สังคมและประเทศชาติ

เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด และโรงเรียนวัดสระจรเข้ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษใน การพัฒนา ดังนั้นจึงได้ใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรในหลายรูปแบบ และสนับสนุนการทำงานในทุก ๆ ด้าน ให้อิสระ ในทีมงานมีการจัดสรรแก่บุคลากร มีการจัดประกวด แข่งขัน ในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจและเป็นการสร้างการยอมรับในสังคมตามลำดับขั้นที่ 3 ตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ Maslow (อ้างถึงใน อาภา 2531 : 70) กำหนดไว้

นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้มีการประชุมทุกวันจันทร์ เวลา 15.30 – 17.30 น. ตามแนวทางของ พระพุทธศาสนา คือหลักอปริหานิยธรรม (ธรรมแห่งความไม่เสื่อม ธรรมแห่งความสามัคคี) เพื่อประเมิน ทบทวนและสร้างสรรค์งานใหม่ตามพุทธศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงของโลก และนอกจากนี้นับยังเป็นการ ระดมความคิด การเปิด โอกาสในการรับฟังอีกทั้งสร้างการมีส่วนร่วมตามแนวคิดและกระบวนการ AIC เพื่อ พัฒนา Heart และ Attitude ของบุคลากรในโรงเรียนเพื่อจะให้เกิดการพัฒนา คือ

การรับรู้ เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเอง

รู้เข้าใจ เพื่อนร่วมงานและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

พัฒนาภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น (Trust)

ในกระบวนการกลุ่มมีการร่วมวางแผน การดำเนินการ การประเมินร่วมกัน

มีการควบคุมกำกับอย่างมีส่วนร่วม

4) กระบวนการ AIC : Appreciation Influence Control

เพื่อให้กระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสู่คุณภาพ และมาตรฐานทั้งโรงเรียน กระบวนการ AIC หรือการรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์ โรงเรียนได้นำมาใช้ โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการพัฒนา 3 ช่วง คือ

1. Appreciation คือช่วงซาบซึ้งคุณค่าหรือการสร้างนโยบาย
2. Influence คือช่วงปฏิสัมพันธ์หรือการมีอิทธิพลระหว่างกัน เป็นช่วงการสร้างยุทธศาสตร์
3. Control คือการควบคุมไปสู่การกระทำ หรือการสร้างแผนปฏิบัติงาน

Appreciation : A ใช้ในการประชุม(ทุกวันจันทร์ เวลา 15.30-17.30 น.) โดยคณะครูที่เข้าประชุมทั้งหมด คิดและจินตนาการอยากเห็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยนำความคิด หรือจินตนาการมาพูดต่อที่ประชุมและมีเงื่อนไขว่าผู้ฟังห้ามวิพากษ์วิจารณ์ ต้องเคารพและยอมรับในความคิดเห็น ทุกคนมีอิสระในการคิด มีความสุข มีความรักและเข้าใจกัน ซึ่งสิ่งที่ทุกคนคิด เมื่อนำมาร้อยเรียงก็คือนโยบายของโรงเรียนที่ทุกคนร่วมกันสร้างขึ้น หรือการฝันร่วมกัน จึงเป็นพันธกรณีที่มียุทธศาสตร์มากที่ครูในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องจะช่วยกันทำให้เป็นจริง

Influence : I เป็นช่วงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพราะภายหลังที่ทุกคนมีอิสระภาพในการคิดเห็น และจินตนาการอย่างเต็มที่ จะมีผลกระทบต่อกันทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งในช่วงนี้เป็นช่วงการทำงานร่วมกันภายใต้ข้อจำกัด จึงทำให้อิทธิพลนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ เพราะทุกคนจะช่วยกันคิดว่า ถ้าต้องการให้งานที่ฝันเป็นจริง จะต้องทำอะไรบ้าง มีข้อจำกัดอะไรบ้างและสิ่งที่จะต้องทำคือยุทธศาสตร์ (Strategy) เมื่อพิจารณาเรียงเรียงลำดับและตกลงกันได้แล้วจะกลายเป็นพันธะทางสังคม ที่จะต้องทำตามที่ได้ตกลงกันไว้

Control : C การควบคุมไปสู่การกระทำ หมายถึงการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่แผนปฏิบัติการลงมือปฏิบัติ การติดตามประเมินผล หากมีการปรับปรุงทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในการประชุมทุกเย็นวันจันทร์ (15.30-17.30 น.) เพื่อทบทวนและสร้างสรรคงาน

5) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีขั้นตอนและกระบวนการทำงานในโรงเรียนดังนี้

1. ประชุมสรุปแผนงานและผลงาน ก่อนการดำเนินการ ระหว่างและหลังการดำเนินการ
2. นิเทศติดตามอย่างเป็นระบบโดยจัดทำเอกสารและเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
3. การรายงานผลการปฏิบัติงานจัดทำเป็นแฟ้มงาน แฟ้มบุคคล และแฟ้มผลงานนักเรียน

4. การประเมินตามสภาพจริง มีแนวทางการประเมินชัดเจน โดยมีเกณฑ์โรงเรียนและเครื่องมือการประเมินที่เป็นมาตรฐาน
5. จัดทำมาตรฐานโรงเรียนร่วมกัน ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด
6. จัดนิทรรศการผลงานในวันปิดภาคเรียนหรือตามโอกาสที่เหมาะสม

5.3 ยุทธศาสตร์ของนักวิชาการ/ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาจากภายนอกโรงเรียน

นักวิจัยภายนอกของโรงเรียน ได้ค้นพบวิธีการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ คือ “การนิเทศแบบประสานใจครูสู่การปฏิรูป” มีหลักการสำคัญคือ

- 1) กระบวนการนิเทศเกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสนับสนุนข้อมูล จากทุกฝ่าย
- 2) การนิเทศต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอนการนิเทศ
- 3) เป้าหมายของการนิเทศ คือ การกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือผู้บริหารและครูให้

สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศภายใน

กระบวนการนิเทศแบบประสานใจครูสู่การปฏิรูป มีดังนี้

- 1) การร่วมคิด คือ การให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ร่วมคิด ร่วมกันศึกษาเอกสาร / ข้อมูลในสภาพปัจจุบัน ปัญหา และวางแผนพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
- 2) การร่วมทำ คือ การที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันปฏิบัติการนิเทศตามแผนนิเทศ ได้แก่ การประชุมนิเทศ การนิเทศโดยการสังเกตการสอน การวิเคราะห์ผลจากการนิเทศ และการแก้ปัญหา การจัดการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ให้มีความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของกิจกรรม มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติการนิเทศและการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ
- 3) การสนับสนุน คือ การที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสนับสนุนข้อมูล ปัจจัยที่ได้จากการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อวางแผนการดำเนินงานการนิเทศต่อไป และให้กำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การชมเชย การให้เกียรติ การยกย่อง เป็นต้น

ขั้นตอนการนิเทศแบบประสานใจครูสู่การปฏิรูป มีดังนี้

- 1) ร่วมคิด คือ ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ สร้างความตระหนัก และให้หลักการ
- 2) ร่วมทำ คือ ประสานใจครู สู่การปฏิบัติ และนัดพบเพื่อเติมเต็ม
- 3) สนับสนุน คือ ส่งเสริมให้กำลังใจ วินิจฉัยเพื่อประเมิน และชื่นชมผลงาน

6. กระบวนการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

โรงเรียนวัดสระจรเข้ ได้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ตามแนวทางและขั้นตอน 10 ขั้นตอนของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน(วพร.) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการริเริ่ม และการเตรียมการ

โรงเรียนวัดสระจรจะเข้าได้รับการประสานจากนักวิจัยภายนอกให้เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารได้จัดประชุมเตรียมการหลายครั้งได้แก่ การประชุมคณะครู ประชุมร่วมกับนักวิจัยภายนอกเพื่อวางแผนทาง การวิจัยและพัฒนา การตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ และการสำรวจความต้องการและสภาพปัญหา

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนัก กำหนดประเด็นปัญหาวิจัย

โรงเรียนได้ดำเนินการประชุมเตรียมการ สร้างความตระหนักโดยใช้รูปแบบ SAP คือ S:SWOT การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนา A:AIC การประชุมบ่อย ๆ และต่อเนื่อง ให้มีส่วนร่วมในการคิด นำไปปฏิบัติ และการควบคุมกำกับติดตาม P:PDCA การให้ทุกคนทำงาน อย่างมีแผน ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขอยู่เป็นประจำ

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาบุคลากร

โรงเรียนดำเนินการพัฒนาบุคลากรใน 2 เรื่องคือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวิจัย โดยร่วมกันกำหนดวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยแบบต่าง ๆ 2) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้าน วิชาการ ได้แก่ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การจัดระบบนิเทศภายใน การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การ ประกันคุณภาพ และการประเมิน

ขั้นที่ 4 ขั้นการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

โรงเรียนจัดวางยุทธศาสตร์ 2 แบบ คือ 1) ยุทธศาสตร์หลัก คือการจัดทำแผนงานโครงการ ในการปฏิบัติงานคบอดโครงการ กำหนดประเด็นของกิจกรรมตามจุดเน้นของโรงเรียน ได้แก่ การสอน บูรณาการในวิชาและข้ามวิชา โครงการสนับสนุนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) ยุทธศาสตร์ย่อย โดยการ จัด ประชุมทุกเย็นวันจันทร์ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน การสรุปผลการเรียน และการ ขยายผลสู่โรงเรียนเครือข่าย

ขั้นที่ 5 ขั้นการจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการวิจัยของบุคลากรทุกฝ่าย

โรงเรียนได้จัดทำแผนงาน จำนวน 3 แผน คือ 1) แผนงานปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาครู ให้ ครูได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การทำวิจัยในชั้นเรียน และการเรียนรู้แบบบูรณาการกับโครงการ ในโรงเรียน 2) แผนงานปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของผู้บริหาร 3) แผนงานปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของ นักวิจัยภายนอก โดยคอนเนกชั่นช่วยเหลือโรงเรียน เดือนละ 1 ครั้ง

ขั้นที่ 6 ขั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้

โรงเรียนได้ดำเนินการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนา คือ การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ที่ส่งผลต่อวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบทั้งหมด 15 ข้อ ดังแสดงไว้ในข้อ 8.1 นอกจากนี้ยัง กำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านปัจจัย ด้านตัวป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลรับ

ขั้นที่ 7 ขั้นการจัดทำเครื่องมือวิจัย

7.1 ครูแต่ละคนจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนในแต่ละบทเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม และการสร้างเครื่องวัดความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

7.2 ผู้บริหารจัดทำเครื่องมือเพื่อการนิเทศ กำกับติดตามการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วยแบบประเมินตนเองของครู และแบบสังเกตพฤติกรรมด้านการสอน

7.3 นักวิจัยภายนอก จัดทำเครื่องมือวิจัย และ พัฒนา คือแบบประเมินเพื่อใช้กับโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และ ชุมชน

ขั้นที่ 8 ขั้นการปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 ครู ครูจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ 2 รูปแบบ คือ (1) การบูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นการบูรณาการข้ามวิชา และจัดการสอนเป็นทีม และ (2) การบูรณาการการสอนในชั้นเรียนกับโครงการของโรงเรียน และมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน มีการใช้วงจรพัฒนา(PDCA) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนา

8.2 ผู้บริหาร ให้การสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ดังนี้

- 1) บริหารงานอย่างมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจ
- 2) พัฒนาความรู้ และสมรรถภาพครู
- 3) จัดปัจจัยเกื้อหนุนในการส่งเสริมสนับสนุน
- 4) นิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร
- 5) ประสานสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน
- 6) ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และพัฒนางาน
- 7) ปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน
- 8) ประเมินโครงการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป

นอกจากนี้ยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และเผยแพร่ผลงานที่ดีของครูด้วย

8.3 นักวิจัยภายนอก ติดตามให้การนิเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำ พัฒนาความรู้ความเข้าใจของครู

ขั้นที่ 9 ขั้นการเผยแพร่ผลงานและขยายผล

9.1 วิธีการเผยแพร่ผลงานและขยายผล

- จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมวิจัย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้โรงเรียนเครือข่าย และบุคคลที่สนใจ
- จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานให้โรงเรียนเครือข่าย และบุคคลที่สนใจ

- เผยแพร่ผลงานแก่คณะที่มาเยี่ยมชมโรงเรียน
 - จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน
- 9.2 วิธีแสวงหาโรงเรียนเครือข่าย
- ได้จัดทำหนังสือเชิญชวนโรงเรียนต่างๆ ให้เข้าร่วมโครงการ
- 9.3 วิธีขยายผล
- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดนิทรรศการ
- 9.4 วิธีการขยายผลเข้าสู่ระบบปกติเชิงนโยบาย
- ได้จัดทำโครงการ ต่อเนื่อง โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

ขั้นที่ 10 ขั้นการประเมินโครงการ

โรงเรียนได้ประเมินตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านผลผลิต และผลการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายที่ร่วมดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน และนักวิจัยภายนอก

7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

7.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

7.1.1 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้สอนในกลุ่มสาระต่าง ๆ สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นใช้ในการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนของตน โดยในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และในแต่ละระดับชั้นได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินร่วมกัน นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสังเกต บันทึกพฤติกรรมนักเรียน และรวบรวมชิ้นงานของนักเรียน

7.1.2 การวัดและประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินความรับผิดชอบ 5 ด้าน คือ ด้านความตั้งใจทำงาน การตรงต่อเวลา การปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความซื่อสัตย์ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

7.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง

7.2.1 ครู มีการรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ของครู โดยใช้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

7.2.2 ผู้บริหาร มีการรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ของผู้บริหาร โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดปัจจัยเกื้อหนุนของผู้บริหาร แบบประเมินความพึงพอใจของบุคลากรต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของชุมชนต่อกระบวนการวิจัย

7.2.3 นักวิจัยภายนอก มีการรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ของนักวิจัยภายนอกโดยใช้ แบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู แบบสำรวจความพึงพอใจในการจัดประชุมปฏิบัติการการ

จัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบประเมินความพึงพอใจในการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

8. นวัตกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน

8.1 นวัตกรรมของครู: การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง

8.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เป็นระยะเวลา 2 ปี โรงเรียนได้นวัตกรรม คือ ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บุคลากรของโรงเรียนได้ร่วมกันพิจารณาหาลักษณะสำคัญ/ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยกำหนดตัวบ่งชี้ตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ในส่วนของตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้กำหนดตัวบ่งชี้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และตัวบ่งชี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการนำไปทดลองใช้และปรับปรุงเรื่อยมา จนกระทั่งตัวบ่งชี้ตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีความชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมที่เป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาในระยะเวลา 2 ปี ดังปรากฏในแผนภาพต่อไปนี้

รหัสโรงเรียน 085, โรงเรียน วัดสระจรเข้, จังหวัด นครราชสีมา
 ตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนา วินัยในตนเองด้ว้ความรับผิดชอบ

8.1.2 โครงการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และความรับผิดชอบของนักเรียน

โครงการ/ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และช่วยส่งเสริมความมีวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

1) โครงการธนาคารวัสดุรีไซเคิล

วัตถุประสงค์ เพื่อรณรงค์เรื่องความสะอาด ส่งเสริมนิสัยการออม ฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบโดยเฉพาะพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำงานเป็นหมู่คณะ การเสียสละ และการวางแผน

ลักษณะกิจกรรม มีการจัดตั้งธนาคารรับฝากวัสดุรีไซเคิล โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคัดแยก การชั่ง การลงบัญชี การจัดเก็บเป็นต้น รับฝากวัสดุรีไซเคิลจากสมาชิกในโรงเรียน โดยสมาชิกจะนำวัสดุรีไซเคิลจากบ้าน นำมาฝากทุกวันพุธ ในแต่ละห้องเรียนมีกิจกรรมการคัดแยกขยะ และจัดเก็บวัสดุรีไซเคิล เพื่อนำมาฝาก และกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับคุณธรรมในห้องเรียน การสอดแทรกการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ในระดับโรงเรียนจะมีคณะกรรมการควบคุมดูแล และนำเงินที่ได้ไปฝากธนาคารโรงเรียน

2) โครงการธนาคารปุ๋ยชีวภาพ

วัตถุประสงค์ เพื่อรองรับโครงการอาหารกลางวัน (นำเศษวัสดุที่เหลือมาทำปุ๋ย) รองรับธนาคารวัสดุรีไซเคิล (ผลจากการคัดแยกวัสดุจะมีวัสดุประเภทอินทรีย์นำมาทำปุ๋ย) เพื่อให้มีปุ๋ยมานับสนุนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และเพื่อฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ลักษณะกิจกรรม ฝึกนักเรียนคัดแยกวัสดุรีไซเคิล นักเรียนเรียนวิชาเกษตร และจัดทำปุ๋ยทุกชั้นเรียน (ปุ๋ยน้ำชีวภาพและปุ๋ยหมักแห้งจากเศษวัสดุอินทรีย์) ส่งเสริมการนำปุ๋ยไปใช้ในครัวเรือน และนำปุ๋ยที่ได้ไปจำหน่าย นำเงินฝากธนาคารโรงเรียน

3) โครงการธนาคารความดี

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำความดีของนักเรียนฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ลักษณะกิจกรรม นักเรียนเก็บเงินได้นำมาแจ้งครู เพื่อส่งคืนเจ้าของหากหาเจ้าของไม่พบให้นำฝากธนาคาร และบันทึกชื่อลงสมุดธนาคารความดี (ในนามของผู้เก็บได้) การบันทึกความดีของตนเองในแต่ละวัน เพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และพ่อแม่ ทราบ เพื่อให้แรงเสริมด้วย การชื่นชม ให้นักเรียนมีกำลังใจในการทำความดีต่อไป

4) โครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อกุณ ประสพโท

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดกิจกรรมด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และการจัดการ เพื่อให้มีผลผลิตนำมาประกอบอาหารกลางวันแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความสัมพันธ์กับกิจกรรมธนาคารปุ๋ย และเพื่อฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ลักษณะกิจกรรม นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และการจัดการในทุกชั้นเรียน โดยแยกลักษณะกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย เช่น

การเลี้ยงกระด่าย การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การเพาะชำ การปลูกผักสวนครัว เป็นต้น นำผลผลิตไปประกอบอาหารกลางวัน และนำไปจำหน่าย

5) โครงการธนาคารโรงเรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเอง รองรับผลผลิตจากธนาคารวัสดุ วัสดุเหลือใช้ ธนาคารความดี ธนาคารปุ๋ย และโครงการอาหารกลางวัน หลวงพ่อคูณ ปริสุทโธ และเพื่อฝึกนิสัยการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ลักษณะกิจกรรม จัดตั้งธนาคารโรงเรียน โดยมีนักเรียนเป็นคณะกรรมการ รับผิดชอบ เช่น ฝ่ายบัญชี ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายคอมพิวเตอร์ เหนียวญิก และผู้จัดการ เป็นต้น มีธนาคารห้องเรียนเป็นสาขาย่อย เพื่อรับฝากเงินจากนักเรียนทุกวันและนำส่งธนาคารโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง ทุกกิจกรรมมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีครูเป็นที่ปรึกษา

6) การแบ่งเขตรับผิดชอบบริเวณโรงเรียน และห้องพิเศษ

วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกนักเรียนให้มีนิสัยการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ และเพื่อให้เกิดความสะอาด แบบต่อเนื่อง และมีผู้รับผิดชอบ

ลักษณะกิจกรรม แบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบในการดูแลความสะอาด ทุกพื้นที่ ของโรงเรียน มีคณะกรรมการคอยตรวจสอบ และประเมินผลงาน

8.1.3 วิธีการ และเทคนิคการสอน

ดำเนินการเรียนรู้ นำแผนการเรียนรู้ที่ได้จัดทำมาดำเนินการสอนกับนักเรียน ดังนี้

- 1) ทดสอบก่อนเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนในแต่ละบท / เรื่อง
- 2) ดำเนินการสอน ดังนี้

2.1) ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อม และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมี

ความกระตือรือร้นที่จะอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่นเกมปริศนาคำทาย เกม เพลง รูปภาพ ข่าว หนังสือพิมพ์

2.2) ขั้นสอน ในขั้นนี้ครูผู้สอน จะดำเนินการศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามเนื้อหา และจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเช่น อภิปราย สนทนา โดยสนทนาจากหนังสือเรียน หนังสือจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้รู้ในชุมชน เมื่อนักเรียนศึกษาหาความรู้แล้ว ก็จะทำการกิจกรรมหรือทำแบบฝึก

2.3) ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับความคิดรวบยอดในแต่ละเรื่อง ว่าผู้เรียนเกิดความรู้ ตามจุดประสงค์หรือไม่ ได้แก่ การซักถาม การอภิปรายร่วมกัน และการทำแบบฝึกหัด

3) ทดสอบหลังเรียน เมื่อดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ในแต่ละบท / เรื่องเสร็จสิ้นแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในแต่ละบท / เรื่อง

4) ตรวจให้คะแนน นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ แปรผล หาประสิทธิภาพ และความก้าวหน้า โดยวิธีการทางสถิติ

5) ประเมินผลระหว่างเรียน ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนได้ดำเนินการประเมินผล ระหว่างเรียน โดยดำเนินการตามสภาพจริง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ในบทเรียนและคุณธรรมด้านความมีวินัย ในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ โดยประเมินตามตัวบ่งชี้ที่คณะกรรมการร่วมกันกำหนด

6) วิเคราะห์ผล นำคะแนนที่ได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้ และพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบมาแปรผล เพื่อดำเนินการแก้ปัญหา และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ภายใต้การส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อไป

8.2 นวัตกรรม / การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร

ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารใช้วิธีการดังนี้

1) จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก และสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียน

2) จัดบุคลากรให้ความรู้ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

3) ให้คณะครูศึกษาเอกสารหลักสูตร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

4) จัดทำแบบประเมิน แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินครูผู้สอน โดยการประเมินตนเองและทีมงานประเมิน

5) นิเทศการสอน สังเกตการสอน โดยคณะกรรมการประเมินและครูผู้สอนประเมินตนเอง

6) ประชุม / แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบบูรณาการ สัปดาห์ละครั้ง เพื่อทราบสภาพปัญหาข้อเสนอแนะและ หาแนวทางแก้ไข ต่อไป

8.3 นวัตกรรม / การสนับสนุนส่งเสริมของนักวิจัยภายนอก

ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน นักวิจัยภายนอกมีแนวคิดในการนิเทศ โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสัมพันธ์

ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนักถึงความสำเร็จ

ขั้นที่ 3 สร้างความรู้นำไปปฏิบัติจริง

ขั้นที่ 4 การประเมินผลงาน

9. ผลการใช้นวัตกรรม

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเป็นระยะเวลา 2 ปี จนเกิดผลต่อไปนี้

9.1 ผลการเรียนรู้

9.1.1 ด้านผู้เรียน

ด้านความรู้

- 1) ผู้เรียนมีความรู้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ
- 2) ผู้เรียนรู้วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ
- 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนวัดสระจรเข้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โดยรวมทุกกลุ่มสาระวิชาปีการศึกษา 2546 รวมเฉลี่ยร้อยละ 73.56 สูงกว่าปีการศึกษา 2545 โดยมีความก้าวหน้า ร้อยละ 3.51

ด้านทักษะ

- 1) ผู้เรียนมีทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การสืบค้นข้อมูล การศึกษาข้อมูล การเก็บข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ ประเมิน วิพากษ์ ตัดสินใจ และคิดสร้างสรรค์ การประเมินตนเอง ประเมินรายงาน กระบวนการทำงานและผู้ร่วมงาน
- 2) ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมเกิดการเรียนรู้จากการสัมผัสและสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกายภาพและบุคคล
- 3) ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการทำงาน ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะปฏิบัติในด้านการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

ด้านเจตคติ

- 1) ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง
- 2) ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีวินัยในตนเอง
- 3) ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้และรักการอ่าน
- 4) ผู้เรียนมีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นตน ธรรมชาติ และภูมิปัญญา

ด้านความรับผิดชอบที่เป็นตัวแปรตาม

พฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านรักษาชื่อเสียงถือศักดิ์ศรี มีคะแนนสูงร้อยละ 89.93 และด้านที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดคือด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนร้อยละ 82.56 ทุกรายการ รวมเฉลี่ยร้อยละ 86.49

9.1.2 ด้านครู

ด้านความรู้

- 1) ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

2) ครูมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ และการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

3) ครูมีความรู้ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ด้านทักษะ

1) ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตร เลือกสาระการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ให้สามารถพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

2) ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบต่อแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภายใต้โครงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

3) ครูสามารถใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาและสร้างเสริมความสามารถของผู้เรียน และพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาคนให้เป็นนักวิจัยได้

4) ครูสามารถทำงานแบบรวมพลัง ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ด้านเจตคติ

1) ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบต่อ

2) ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบต่อ

3) ครูมีจิตสำนึกต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

4) ครูมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการทำงานแบบรวมพลัง

5) ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ด้านการวางแผนการสอน

1) ครูจำนวน 10 คน ได้จัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยได้จัดทำทุกรายการ และระดับคุณภาพ ดีมาก ทุกรายการ รวมเฉลี่ยร้อยละ 91.99

2) จำนวน 10 คน ได้ประเมินคุณภาพในเรื่องการวิจัยชั้นเรียนในด้านกำหนดปัญหา / ความต้องการในการพัฒนา ด้านวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ด้านวางแผนการแก้ปัญหา / การพัฒนา ด้านจัดกิจกรรมการแก้ปัญหา / การพัฒนา ด้านเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และด้านสรุปผล การแก้ปัญหา / การพัฒนาและนำไปใช้ปรับปรุง โดยทุกด้านผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก รวมเฉลี่ยร้อยละ 93.33

9.1.3 ด้านผู้บริหาร

1) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และบริการวิชาการในด้านการจัดการเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็น จัดหามาตรการ การรักษาความปลอดภัยใน

การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ จัดระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ครู นักเรียนและผู้ปกครองในการวางแผน เตรียมการ ประสานงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) การนิเทศภายใน จัดระบบและกระบวนการนิเทศเกี่ยวกับการเรียนรู้ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดสรรเวลา และเวทีให้ครูได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3) จัดให้ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เตรียมการ และร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

4) ลดบทบาทการสั่งการของผู้บริหารและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ให้มีองค์กร บุคคลทำหน้าที่แทนบุคลากรทั้งโรงเรียน ร่วมตัดสินใจ และสั่งการ ให้ทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และการปรับปรุง/ขยายผล

5) ผลการประเมินความพึงพอใจ ในการจัดปัจจัยเกื้อหนุนของผู้บริหาร ในด้านการจัดตารางสอน และคาบเวลาเรียนเหมาะสม ด้านการสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ด้านการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และวัสดุอุปกรณ์การสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน และด้านการจัดสวัสดิการและงบประมาณ โดยมีความพึงพอใจทุกรายการอยู่ในระดับ ดีมาก รวมเฉลี่ยร้อยละ 93.33

9.2 ผลกระทบ

1) ปัญหาจากผู้ศึกษาดูงาน ผู้ระบบการบริหารจัดการ

จากความสำเร็จของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนวัดสระจรเข้ ส่งผลให้หลายกิจกรรมที่ดำเนินการมีผู้สนใจมาศึกษาดูงาน เป็นจำนวนมาก จึงส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ต้องเตรียมการและต้อนรับ แต่ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบนั้น ทั้งผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และชุมชนได้ร่วมหารือ และหาแนวทางจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ไปพร้อมกับกิจกรรมการรับการเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งกระบวนการบริหาร กระบวนการทำงาน และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และนักเรียนในการนำเสนอ ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนตัวของผู้เรียนได้เรียนรู้การต้อนรับ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การพูดต่อหน้าชุมชน การสร้างงานและหารายได้ระหว่างเรียน เช่น ขายน้ำดื่มและอาหารว่าง การขายของที่ระลึกและที่สำคัญที่สุดคือความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นกับนักเรียนที่เกี่ยวข้องในโครงการที่ดูการศึกษาดูงาน นักเรียนจะจัดการได้เอง โดยไม่ต้องรอการควบคุมกำกับจากครู เพียงแต่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า นี่คือการภูมิใจและผลสำเร็จอันเกิดจากผลกระทบของโครงการ

2) จากความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในโรงเรียนสู่การเลียนแบบของชุมชน และอบต.

นำโครงการไปขยายผลทั้งตำบลด้วยมีผู้ศึกษาดูงานโรงเรียนบ่อยครั้ง และโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าจะมีคณะมาศึกษาดูงาน(สัปดาห์ละประมาณ 2 คณะ) ทำให้ผู้ปกครองเกิดความสงสัยในความสำเร็จและสงสัยในสิ่งที่มีผู้มาดูงาน เมื่อได้มาพูดคุยในโครงการปฐมนิเทศผู้ปกครอง และโครงการสัปดาห์สนทนาศิษย์ถูก

ทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและนำกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการไปปฏิบัติ เช่นการคัดแยกขยะ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และกิจกรรมนี้ อบต.สระจรเข้เห็นความสำคัญจึงจัดงบประมาณสนับสนุน ปีละ 10,000 บาท และขยายโครงการสู่ทุกวัดและทุกหมู่บ้านในตำบลสระจรเข้ โครงการคัดแยกขยะ และธนาคารวัสดุรีไซเคิลถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความรับผิดชอบของนักเรียน และขยายสู่ชุมชน ทำให้ อบต.ต้องเข้ามาดำเนินการและถือเป็นนโยบาย เพราะทำให้ประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะปีละ หลายแสนบาท (ปัจจุบัน อบต.ไม่ต้องจัดซื้อรถและไม่ต้องซื้อที่ดินเพื่อทิ้งขยะ)

10. ข้อเสนอแนะในการนำนวัตกรรมไปใช้

โรงเรียนที่สนใจนำแนวทางนี้ไปใช้ ควรดำเนินการดังนี้

10.1 โรงเรียนที่สนใจการสอนแบบบูรณาการ ควรศึกษาเลือกวิธีการบูรณาการการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนของตนเอง ในกรณีของโรงเรียนวัดสระจรเข้ เน้นการบูรณาการภายในวิชาและข้ามกลุ่มสาระ ขณะเดียวกันได้จัดทำโครงการเสริมเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียน ทั้งฝึกความรับผิดชอบที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาของโรงเรียน

10.2 โรงเรียนวัดสระจรเข้ได้จัดทำตัวบ่งชี้ได้ค่อนข้างละเอียดทั้ง ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ด้านการบริหาร ด้านการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ซึ่งโรงเรียนที่สนใจอาจขอศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานของตนเองได้

10.3 รายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนวัดสระจรเข้จัดทำขึ้น เป็นโครงการที่เหมือนกับโครงการปกติที่โรงเรียนอื่น ๆ จัดทำอยู่แล้ว แต่โรงเรียนวัดสระจรเข้ได้มีการเชื่อมโยง การเรียนรู้เนื้อหาจากชั้นเรียนสู่การทำงาน โครงการ และมีการส่งเสริมคุณลักษณะความรับผิดชอบต่ออันเป็นจุดเน้นของโรงเรียนด้วย เป็นการเรียนรู้เล็ก ๆ ของนักเรียน แต่มีแรงกระตุ้นไปสู่ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าเรียนรู้มาก อาจขอศึกษาดูงานเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ หรือขอคำปรึกษากับโรงเรียนได้โดยตรง

10.4 จุดเด่นที่ทำให้โครงการของโรงเรียนวัดสระจรเข้ประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่งคือ การที่ผู้บริหารมีหลักการ และทักษะสำคัญในการบริหารงานวิชาการ การทำงานอย่างเป็นระบบ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นการเรียนรู้ที่มีพลังมากกว่าการทำงานตามนโยบายและการสั่งการ การร่วมแรงร่วมพลังจึงเป็นปัจจัยอันดับ ๆ แรก ที่ควรให้มีขึ้นก่อนเริ่มดำเนินการตามโครงการ

คณะผู้วิจัยและผู้จัดทำสรุปรายงานการวิจัย

1. คณะผู้ดำเนินงานโครงการวิจัยย่อย RDL 12/NE

โรงเรียนในโครงการ : 1. โรงเรียนบ้านหนองมะค่า จ.นครราชสีมา
2. โรงเรียนบ้านหนองตะเฒ่า – หนองคูม จ.นครราชสีมา
3. โรงเรียนวัดสระจรเข้ จ.นครราชสีมา

หัวหน้าโครงการ : ดร.วิไล วัชรพิชัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 จ.นครราชสีมา

นักวิจัยภายนอก : 1. ดร.วิไล วัชรพิชัย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 จ.นครราชสีมา
2. นางสาวรัชนี งามขุนทด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 จ.นครราชสีมา
3. นางอัญชลี ดวงกลาง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 จ.นครราชสีมา
4. นางสาวเพชรรัตน์ ศรีไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 จ.นครราชสีมา

นักวิจัยร่วม : ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จ.มหาสารคาม

2. ผู้จัดทำสรุปรายงานการวิจัย

นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
นางสาวศิริรัก ชาญกุลราวี